

Ponad brzegami (cykl)

BOLESŁAW LEŚMIAN

Ponad brzegami (cykl)

Don Kichot

W jednym z pozagrobowych parków, uroczyście
Zamiecionym skrzydłami bezsennych aniołów,
W cieniu drzew, co po ziemskich dziedząc swe liście
Pozółkłe i zbyteczne — z duszą, niby ołów,
Ciężką, chociaż pozbytą życia nędz i lichot,
Na ławie marmurowej wysmukły Don Kichot¹
Siedzi, dumając nad tym, że dumać nie warto,
I pośmiertnym spojrzeniem, co nie sięga dalej,
Niżli dłoń rozmodlona, obrzuca głąb alej,
Gdzie ślad życia na piasku starannie zatarto.

Zaświaty

Bóg darmo dłoń ku niemu wyciąga z pobliza,
Ażeby go powołać na wspólne biesiady
We mgle, którą anioły, czyniąc znaki krzyża,
Rozpraszą dla gościa. Gość niezłomnie błądy
Usuwa się i stroni, i w pozgonnej² ciszy
Udaje, że nie widzi nic i nic nie słyszy.

Niegdyś skrzydła wiatraków sen, posłuszny wiośnie,
Złocił mu w groźne miecze rycerskich orszaków,
A dzisiaj w dłoniach Boga, podanych miłośnie,
Widzi zdradliwe skrzydła uludnych wiatraków,
I — nieufny — uśmiechem szyderyczym przesłania
Możliwość nowych błędów, snów i opętania.

I nie postrzeżę³ nawet, jak nagle — bezszmerny
Anioł do stóp mu składa purpurową różę,
Przysłaną od Madonny⁴ na znak, że w lazurze⁵
Pamięta o rycerzu, który był jej wierny.
Lecz on, niegdyś na ziemi istny wzór rycerza,
Znieważając wysłańca i dawczynię daru,
Odwraca twarz od róży, bo już nie dowierza
Kwiatom, które posądza o przebiegłość czaru.
Biały anioł się schyla nad niewiary jeńcem

Pamięć

Kwiaty

¹*Don Kichot* — tytułowy bohater powieści Miguela de Cervantesa; szlachcic, który motywowany wzniosłymi ideami postanawia ruszyć w świat i wcielić w życie średniowieczny ideał rycerski, jest jednak pozbawiony poczucia rzeczywistości, przez co często naraża się na śmieszność (zasłynął m.in. walką z wiatrakami, który wydawał mu się olbrzymem). [przypis edytorski]

²*pozgonny* — pośmiertny. [przypis edytorski]

³*postrzeżać* (daw.) — zauważyć. [przypis edytorski]

⁴*Madonna* — Maryja. [przypis edytorski]

⁵*lazur* — niebo mające jasnyniebieski kolor, charakterystyczne dla słonecznej pogody. [przypis edytorski]

I całując go w czoło, przytłumionym głosem
Szepcze: „To także od Niej!”... I nagłym rumieńcem
Zapłoniony odlata⁶. A rycerz ukosem
W ślad jego napowietrzny nieufnie spoziera⁷
I zachwiany w niewierze raz jeszcze umiera
Ową śmiercią, co wszelkim pocałunkom wzbrania
Budzić takich umarłych i w dniu zmartwychwstania!

W locie

Na potworze, z majaczeń wylęglym rozblysku,
Mknę, kresów nienawidząc, w wieczystą swobodę,
W nieskończoność, co szumiąc, pieni mu się w pysku,
Aż nagle zwierz mój trafia na lęk, na przeszkodę
I w miejscu, gdzie dla oczu kończą się błękity,
Staje dęba! Wiem dobrze: tu — Bóg jest ukryty!
Zastygły w złękłym skoku nad otchłanią wiszę,
Pełno w niej jego spojrzeń i głos jego słyszę:
«Jam⁸ — twój kres! Czekam na cię⁹ — na swego przybłądę,
A gdziekolwiek podążysz — tam ja z tobą będę!»
Nie znam kresu! Mej żądy zuchwałym przymusem
Znagliłem zwierza w bezmiar, a on jednym susem
Przesadził¹⁰ otchłań z Bogiem, jak nikłą zaporę —
I znów jestem swobodny! Niebo wokół gore¹¹!
Lecz w chwili, kiedym gwiezdą zachłyśnięty tonią,
Dłoń w grzywie zaprzepścił, tą zbłąkaną dłonią
W grzbiecie mego zwierzęcia zmacałem kark Boga!
Onże¹² tak mię¹³ unosi w szalu bezzacisz¹⁴,
Jakby wspólna nam była w bezpowrotność droga?
Tak, to — on! Wiem na pewno i głos jego słyszę:
«Jam — twój kres! Czekam na cię — na swego przybłądę,
A gdziekolwiek podążysz — tam ja z tobą będę!»
Do głosu tego w niebie dusza ma nawyka¹⁵,
A pęd mój nie ustaje, a zwierz mój nie znika!

Spotkanie, Podróż, Los

Bóg

Pragnienie

Chciałbym w lesie, w odstęпах dzikiego błędowia¹⁶,
Mieć chałupę — plecionkę z chrustu i sitowia,
Zawieszoną wysoko w zagłębiach konarów
Nad otchłanią jam rysich i węzowych jarów¹⁷.
Tam na mchu, kołysany obłądną wichurą,

Marzenie

⁶odlatać (przestarz.) — odlatywać. [przypis edytorski]

⁷spozierać (daw.) — patrzeć. [przypis edytorski]

⁸jam (daw.) — ja jestem. [przypis edytorski]

⁹na cię — dziś popr.: na ciebie. [przypis edytorski]

¹⁰przesadzić — przeskoczyć. [przypis edytorski]

¹¹gore (daw.) — pali się. [przypis edytorski]

¹²onże — on właśnie. [przypis edytorski]

¹³mię (daw.) — mnie. [przypis edytorski]

¹⁴bezzacisz (neol.) — hałaśliwe miejsce. [przypis edytorski]

¹⁵nawykać — przyzwyczajać się. [przypis edytorski]

¹⁶błędowie — rozstajne drogi. [przypis edytorski]

¹⁷jar — dolina, wąwóz. [przypis edytorski]

Chciałbym pieścić dziewczynę obcą i ponurą,
Głaskać piersi ze świeżą od mych zębów raną
I całować twarz, ustom jako łup podaną —
I słyszeć, jak dokoła grzechu mej pieśczoży
Płasa burza skuszona i mdleje grom złoty,
I zwiierz ryczy, ciał naszych przywabiony wonią,
Ciał górnych¹⁸, wniebowziętych, co od ziemi stronią —
I chciałbym przez przygodny wśród gałęzi przezior¹⁹
Patrzyć, pieścąc, w noc — w gwiazdy i w błyskania jezior
I za boga brać wszelkie łśniwo²⁰ u błękitu,
I na piersi dziewczęcej doczekać się świtu,
A słońce witać krzykiem i wrzaskiem, i wyciem,
Żyć na oślepie, nie wiedząc, że to zwie się życiem —
I pewnej nocy przez sen zaśmiać się w twarz niebu,
I nie znając pokuty, modlitw ni pogrzebu,
Jak owoc, co się paszczy żarłocznej spodziewa,
Z łoskotem i łomotem w mrok śmierci spaść z drzewa!

Ciało, Kobieta, Pożądanie,
Grzech, Burza

Śmierć, Życie snem, Bunt

Spotkanie

Ponad tłumy błyskawic samochcą²¹ wzniesiony,
Waży się w niebie jastrzęb w dwie na przemian strony,
Jakby miał dusze dwie!
I szponami miłośnie objąwszy zawieję,
Wie o tym, co się w skrzydłach, gdy tak leca, dzieje —
On jeden tylko wie!

Spotkanie, Ptak

Spragniony z nim spotkania, chcę go zmódz²² do zlotu
Przez odległość, co dzieli nas wśród burz łoskotu
I z żądzoy mojej drwi —
Do zlotu, co tym śmielszy, im począł się górnij²³ —
Do zlotu nie bez grozy, jak śmiertelny turniej,
Nie bez przelewu krwi!

Doskoczony mą strzałą, skrzydłaków zwyczajem
Spada młyńcem²⁴ wraz z jakimś niebiosów rozstajem,
Bezmiaru pełen łup!
Jak gdyby z wieścią w dziobie spieszył przez otchłanie
Na umówione ze mną — dalekie spotkanie
Tu właśnie u mych stóp!

¹⁸górny — znajdujący się wysoko. [przypis edytorski]

¹⁹przezior (przestarz.) — otwór w czymś. [przypis edytorski]

²⁰łśniwo (poet.) — lśniąca powierzchnia. [przypis edytorski]

²¹samochcąc (daw.) — z własnej woli. [przypis edytorski]

²²zmódz — dziś popr.: zmóc, tj. pokonać. [przypis edytorski]

²³górny — znajdujący się wysoko. [przypis edytorski]

²⁴młyniec — nagły obrót. [przypis edytorski]

Kleopatra

W budynkach, na schron dziwom skleconych naprędc²⁵,
Ludzie z wosku w pośmiertnym zastygli nieładzie.
Cisza, równa liczebnie tych milczków gromadzie,
Skupia się w byle słońca zdrobniałego cętcie.

Ciała

Tkwią te ciała o woni zagrzanej gromnicy
Na cokołach opiętych purpurowym suknem,
Co jak mundur odświętny sztywnej tajemnicy,
Zdradza pychę nicości każdym niemal włóknem.

Żądni mąk swych pokazu ci ludzie, jak mary,
Powtarzają bez końca zwyczajem pokuty
Zbrodnię, raz popełnioną²⁶, lub cud nie do wiary,
Co ich wyzuł z istnienia, sam z śmierci wyzuty.

Na jaw z grobu dobyci próbują swej siły
W przybytku, który w słońca kąpie się kurzawie,
Jak szpital zmartwychwstałych, zwiedzany ciekawie
Przez tych, co nie zdołali zmóc jeszcze mogiły.

Korzystając z zachwianej przez żywych podłogi,
Pożyczonym ku życiu mocują się ruchem,
Strasząc dzieci obładle i radując bogi²⁷,
Które bawią się wszelkim złudzenia okruczem.

Wśród nich pięknem jaśniej Egiptu królowa²⁸,
Oszklona arką²⁹ dosyć dla cudów przestworną³⁰.
Piersi zdobne ma raną jak wiśnią potworną,
W dłoni — kosz pełen kwiatów, w kwiatach wąż się chowa.

Samobójstwo

Ilekróć słodkim jadem wąż jej pierś oślini,
Tylekróć oczy zmarłej znów się w świat odsłonią,
Jak gdyby upojnego konania mistrzyni
Łeb śmierci oswojonej pieściła swą dłonią.

Śmierć się lasi do stóp jej, niby wierna służka,
Baczną na lada szeptu i lada skinienia,
I jej oczu śmiertelna w nieskończoność zmruzka³¹
Jest tym tylko, czym dla nas chwila zamyślenia.

Śmierć

Kocham to ciało chore, co tai w zadumie
Czar tysiąca zmartwychwstań i śmierci tysiąca
I wie jeszcze coś więcej, niżli wiedzieć umie
Duch, co tylko raz jeden o śmierć się roztrąca.

Vanitas, Miłość, Ciało

Kocham dłoń, do wężowej nawykłą pieszczoty,
Paznokcie, zabarwione wypłowiałym różem,

²⁵W *budynkach, na schron dziwom skleconych naprędcie* — muzeum figur woskowych Madame Tussauds (właśc. Marie Grosholtz, która przybyła do Anglii po rewolucji francuskiej) powstało w Londynie w XIX w. Na początku była to wystawa objazdowa. Jej pierwsze eksponaty stanowiły odlewy głów zgilotynowanych fran-

Piersi, nigdy niesyte swej własnej zniszczoty³²,
I dwa zęby u wargi, pokalanej kurzem.

Kocham pozór oddechu, co łamie pierś białą,
Szat, zużytych na cuda, postrzępione kraje —
I nie wiem, czybym pieścił skwapliwiej to ciało
W chwili, kiedy umiera, czy też — zmartwychwstaje.

Dwaj skazańcy

Widziałem dwóch skazańców, co na swym uboczu
Wysłuchali wyroku pod bagnatów strażą
I na tłum zgromadzony patrzyli bez oczu,
Jak ślepiec, kiedy zmierzchu wypatruje twarzą.
Jeden z nich, licząc jakieś ubiegłe godziny,
O widzenie się z ojcem poprosił nieśmiało,
A drugi wnet zawołał: „Ja nie mam rodziny!”
A miał ją, lecz mieć nie chciał... Tak mu się zdawało.

Śnili teraz, że chata, niegdyś ludna, traci
Ich ciała, bezpowrotnie wyszłe z jej alkierza³³.
Czuli próżnię na miarę wzrostu swych postaci,
Jak klatka, z której nagle wypłoszono zwierza.
Jeden z nich, zapatrzony w strzęp własnego cienia,
Chciwie wody zażądał wargą obolałą,
A drugi wnet zawołał: „Ja nie mam pragnienia!”
A miał je, lecz mieć nie chciał... Tak mu się zdawało.

Rozmowa

Ciało mówi do duszy: «Jestem tu — w tych światach,
Gdzie i ty się zbłąkałaś. Ta sama nam droga.
Spojrzyj tylko: woń wdycham, tarzam się we kwiatkach,
Ocieram się o słońce, o sen i o Boga,
O którym mówisz zawsze ze smutkiem, jak gdyby
Smutek był wiarą... Spojrzyj: jestem teraz w lesie,
Bawią mię³⁴ złote bąki i czerwone grzyby,
I to, że drzewom wokół tak zielenić chce się!
Jeśli wolisz — każ mi się zapodziać na łące,

Więzień, Kondycja ludzka

Wzrok

Ciało, Dusza

---

cuskich arystokratów. W 1835 r. otworzyła swoją pierwszą stałą wystawę w Londynie na Baker Street. [przypis edytorski]

²⁶Zbrodnię, raz popełnioną — jedną z ważniejszych atrakcji początków gabinetu figur woskowych była tzw. Komnata Horrorów (ang. *Chamber of Horrors*). Przedstawiała głowy ofiar francuskiej rewolucji oraz ówczesnych morderców. [przypis edytorski]

²⁷bogi — dziś popr. forma B. Im: bogów. [przypis edytorski]

²⁸Wśród nich pięknem jaśnieje Egiptu królowa — chodzi o Kleopatę VII Filopator, Kleopatę Wielką (69–30 p.n.e.), uznawaną za najpiękniejszą kobietę w ówczesnym świecie; po utracie władzy popełniła samobójstwo, wybierając śmierć od ukąszenia kobry. [przypis edytorski]

²⁹arka (daw.) — skrzynia. [przypis edytorski]

³⁰przesławny (daw.) — obszerny. [przypis edytorski]

³¹zmruczka (neol.) — rzecz. utworzony od czas. *mrużyć*; mieć przymknięte oczy. [przypis edytorski]

³²zniszczota — zniszczenie. [przypis edytorski]

³³alkierz (daw.) — mały, boczny pokój. [przypis edytorski]

³⁴mię (daw.) — mnie. [przypis edytorski]

A zobaczysz, jak zaraz swoją białość zmacę
Purpurą rośnych³⁵ maków, których dotyk nagły
Budzi szczęście i życie tak jasno tłumaczy³⁶!
Niech mię tylko po oczach kłos uderzy smagły,
A już świat się rozwidnia i wiem, co świat znaczy.
Nie przeszkadzaj mi wiedzieć! Milcz, dopóki drzewa
Szumią, dopóki pachnie jałowiec i mięta!
Milcz! Nie mówi się prawdy, lecz bez słów się śpiewa.
Kłamię ten, co zna słowa, a nut nie pamięta.
Jam³⁷ z tych światów, gdzie w ogniu grzech, śpiewając, płąsa,
Gdzie płoną piersi, wargi i kły, chciwe strawy —
Gdzie róża, krwią nabiegła, lilię białą kąsa,
I gdzie jeszcze brzmi w słońce zielony wrzask trawy!
Nie tłum owego wrzasku! Nie nęć mię w mrok głuszy!
Nie gardź mną, nie opuszczaj! — Porzuć swe zaświaty
Dla wspólnych zabaw ze mną!» — Tak ciało do duszy

Prawda, Kłamstwo

Mówi, a dusza — nikła i płochliwa mara —
Słucha jego poszeptów i przez łzy się stara
Kochać te same kwiaty, rwać te same kwiaty...

Otchłań

Kiedy wnoszę do lasu znój mego żywota
I twarz tak niepodobną do tego, co leśne,
Widzę otchłań, co skomląc, w gęstwinie się miota
I rozrania³⁸ o sęki swe żale bezkreśne³⁹.

Otchłań, Los

Rozedrgana zielonym, pełnym rosy płaczem,
Przeżazona niebiosów uludnym poblizem —
Kona z męki i tęskni nie wiadomo za czym,
I cierpi, że nie może na ziemię paść krzyżem.

I nie wie, do jakiego snu ma się ułożyć,
I szuka, węsząc bólem, parowu⁴⁰ lub jaru⁴¹,
Aby go dopasować do swego bezmiaru
I zamieszkać na chwilę, i w ciszę się wdzożyć.

Czuję rozpacz jej nagą, czuję głód jej bosy,
Jej bezdomność, gałęzi owianą szelestem,
I oczy, które we mnie przez mętne szkła rosy
Widzą kogoś innego niż ten, który jestem.

³⁵rośny — pokryty rosą. [przypis edytorski]

³⁶tłumaczyć (przestarz.) — tłumaczyć. [przypis edytorski]

³⁷jam (daw.) — ja jestem. [przypis edytorski]

³⁸rozraniać — kaleczyć. [przypis edytorski]

³⁹bezkreśny — dziś popr.: bezkresny. [przypis edytorski]

⁴⁰parów — dolina o stromych, porośniętych roślinnością zboczach. [przypis edytorski]

⁴¹jar — dolina, wąwóz. [przypis edytorski]

Zamyślenie

Kto wybaczy mi moją do wróżby niezdolność?
Nie wiem, co dziś pokocham — co jutro wyśpiewam?
I dłonią, jak sierść zwierza, głaszczę mimowolność
Pieśni, których warczenia w sobie się spodziewam.

Kondycja ludzka

Po warczeniu poznaję, że przybyły z lasów,
I oswajam je z wolna, i uczę swej mowy,
Aż zamęt ich podziemnych szmerów i hałasów
Wyprzejrzyści się nagle w okrzyk lazurowy.

Gdzie jar⁴² ciemny, gdzie rozstaj — tam powiew mej duszy,
Gdzie szepty pocałunków — tam są usta moje,
Gdzie chata mrze od progu — tam mój kij pastuszy,
Gdzie plusk wiosel — tam serca wędrowne napoje.

Melancholia

Lubię szaty swe liche, gdy na wskroś przemokną
Deszczem, jak łzami pieśni, co szumiąc, zamiera,
A nie śpiewam, lecz jeno⁴³ słowami przez okno
W świat wyglądam, choć nie wiem, kto okno otwiera.

Niech się pieśni me same ze siebie wygwarzą⁴⁴,
Obym ich nie dobywał, ale w sobie dożył!
A nie chcę im górować ni barwić się twarzą,
Jeno być niewidzialnym, jak ten, co mnie stworzył.

Do śpiewaka

Co w twych oczach, śpiewaku, ten zachwyt oznacza,
Że tak badasz uważnie przez lez pozłocinę⁴⁵
Żabę, co zieleniejąc, w skoku się rozkracza,
Jakby nogom roiła niechwytną drabinę?

Wzrok

Czemu tak się przyglądasz z miłości uśmiechem
Schwytanego świetlika⁴⁶ szmaragdowej treści
I musze, co kołując z starannym pośpiechem,
Zbacza nagle donikąd i mknie na bezwieści⁴⁷?

Mucha, Przemijanie

Wiem, ty — głowo w koronie z chwastów niejadalnych,
Z byle rośnej pokrzywy, z byle złego zielska!
Dusza twa na wpół smocza, a na wpół anielska
Nie bez celu się tarza w bujniskach⁴⁸ upalnych!

Dusza, Błądzenie

Szuka swej podobizny, zgubionej przypadkiem
Przez tego, co ją nosił na piersi przed wiekiem —

⁴²jar — dolina, wąwóz. [przypis edytorski]

⁴³jeno (daw., gw.) — tylko. [przypis edytorski]

⁴⁴wygwarzyć — tu: opowiedzieć. [przypis edytorski]

⁴⁵pozłocina (neol.) — coś złocistego, złocisty blask. [przypis edytorski]

⁴⁶świetlik — inaczej: robaczek świętojański; rodzaj chrząszcza zdolnego do bioluminescencji, czyli świecenia własnym ciałem. [przypis edytorski]

⁴⁷na bezwieści — nie wiadomo gdzie. [przypis edytorski]

⁴⁸bujniska — gęste trawy. [przypis edytorski]

On jeszcze nie był bogiem, tyś nie był człowiekiem,
A już wzajem o sobie śniliście ukradkiem.

Bóg

Jeszcze sobie pokrewni, podobni do siebie,
Jak dwie bratnie mgły, w jedno rzucone przestworze,
Nie wiedzieliście wówczas, co ludzkie, co boże —
I któremu z was dano zawiekować⁴⁹ w niebie.

Praczerwcowym dotychczas pijany upałem,
Ziołom oto przed chwilą dałeś pochwalonkę
I po trudach, podjętych wywiczonym szałem,
Coś pozyskał? — Motyla, żuka czy biedronkę?

Kocham cię za twojego obłędu bezwinę⁵⁰,
Za czar twojej niemocy, za wspomnienia bratnie!
Spójrz, jak bledną śmiertelnie i bez żalu ginę,
Gdy mówię słowo: kocham — to słowo ostatnie.

Miłość, Śmierć

---

⁴⁹zawiekować (rzad.) — pozostać gdzieś na długo bądź na wieki. [przypis edytorski]

⁵⁰bezwinia (neol.) — brak winy. [przypis edytorski]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na Licencji Wolnej Sztuki 1.3. Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaaliśmy w Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/lesmian-ponad-brzegami-cykl/>

Tekst opracowany na podstawie: Bolesław Leśmian, Łąka, J. Mortkowicz, Warszawa, 1920

Wydawca: Fundacja Wolne Lektury

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Kopeć-Gryz, Damian Kostrzewa, Hanna Zając, Marianna Czabator, Marta Niedzialkowska, Paulina Choromańska.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).